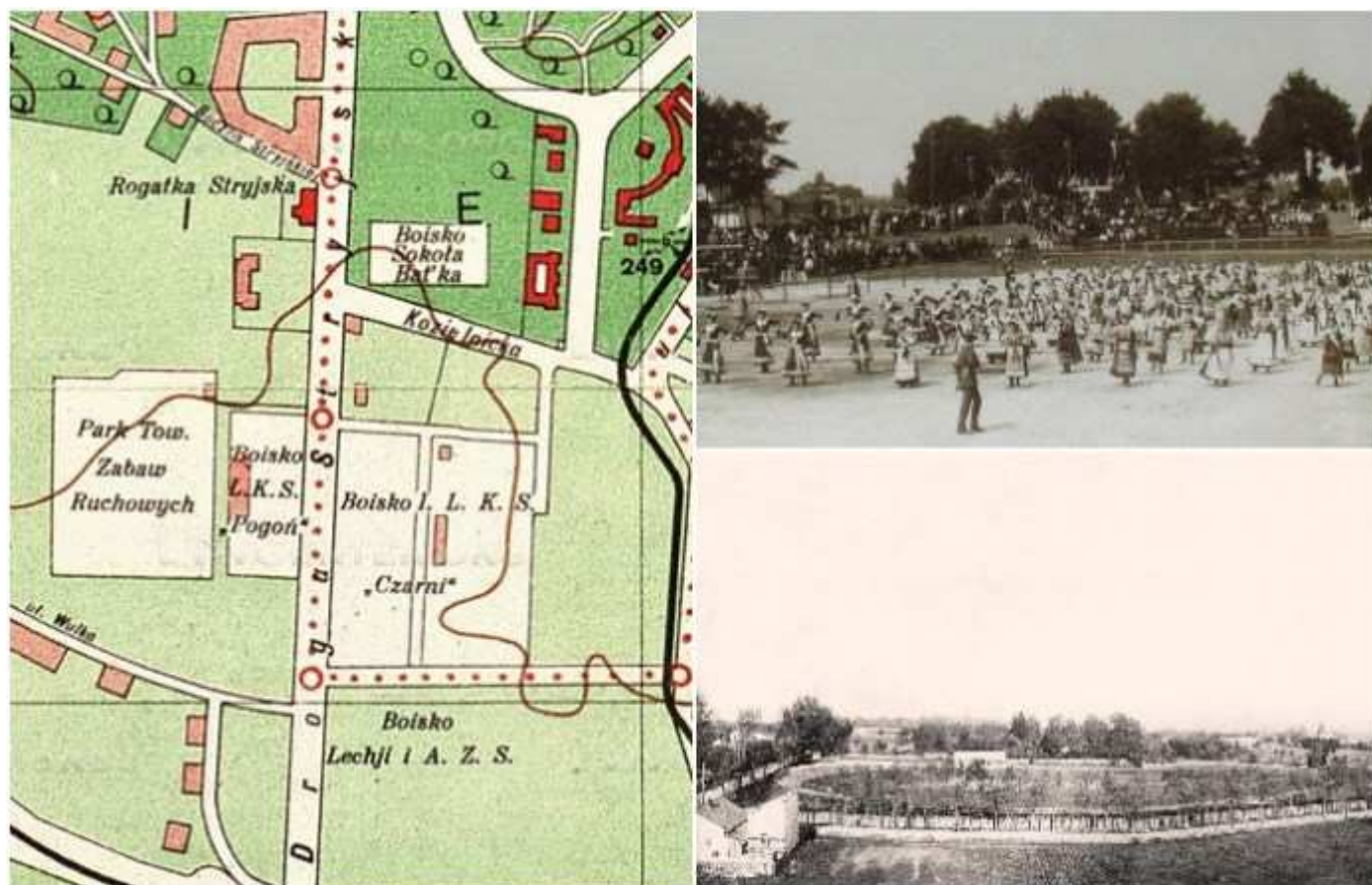

Український майдан «Сокола-Батька» у Львові та втрачена історична пам'ять

25. 06. 2020

Стадіон «Сокола-Батька» (або «Український город») функціонував у Львові в 1911–1939 рр. і розташовувався на куті вулиць Стрийської та Козельницької (тепер – територія у південній частині Стрийського парку, де знаходиться т. зв. «жоржинарій» і по якій також проходить колія Дитячої залізниці та розташована станція «Сонячна»).

Спортивний об'єкт на цьому місці виник ще до проведення Загальної крайової виставки 1894 р. На ньому 14 липня 1894 р. відбулися показові футбольні змагання, які вважаються першим матчем на території України. Пізніше на цій площі було запроєктовано 1906 р. велосипедний трек, який використовувався «Товариством циклістів».

Стадіон на плані Загальної крайової виставки 1894 р.

10 вересня 1911 р. тут відбувся перший крайовий здиг «Сокола-Батька», а товариство орендувало площу для проведення заходу. Восени 1911 р. Іван Боберський виступив з ініціативою викупити закинутий велотрек у Стрийському парку, щоб влаштувати там «Український город» – стадіон для потреб українського товариства «Сокіл». Планувалося залучити багатих українських громадян до викупу майдану та цілого маєтку площею в 11,5 моргів (бл. 6,62 га) для цієї мети, а товариство згодом мало від них цю ділянку відкупити.

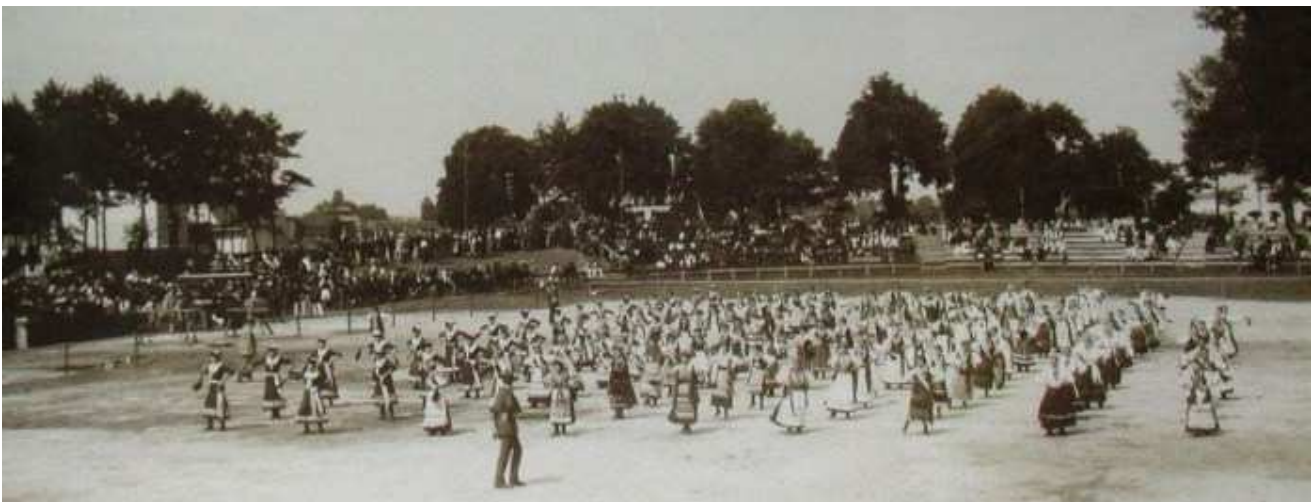
Вид на велосипедний трек 1911 р.

До цієї спілки увійшли Іван Боберський, Микола Шухевич, Тадей Соловій, Кость Паньківський, Степан Федак, Микола Заячківський, Лесь Кульчицький, Кость Левицький, Іван Сполітакевич. Ділянку під стадіон виділили зі свого приватного ґрунту Юзефа та Клементина-Наталія Левицькі. Завдяки цій ініціативі площу вдалося викупити, випередивши поляків.

Під час проведення ювілейного Шевченківського здвигу (28–29 червня 1914 р.)

На замовлення доктора Михайла Волошина архітектор Ян Карасінський виконав проєкт побудови трибун і тимчасового гардеробу, який товариство «Сокіл-Батько» 1911 р. подало на погодження до Львівського магістрату, який того ж року затвердив подані плани.

Під час проведення ювілейного Шевченківського здвигу (28–29 червня 1914 р.)

«Український город» коштував 133 855 австрійських крон, мав розмір 190x120 м. До складу комплексу входило футбольне поле розміром 160x70 м із трибуною на 270 сидячих місць, три тенісні корти, легкоатлетичні доріжки та велосипедний трек з повною довжиною кола 400 метрів.

Під час проведення ювілейного Шевченківського здвигу (28–29 червня 1914 р.)

Для ювілейного Шевченківського здвигу, який мав відбутися 28–29 червня 1914 р., додатковий проєкт виконали архітектори Євген Нагірний та Антоній Сміяловський, які запроєктували нову вхідну браму, постійну та тимчасову трибуни, а також опрацювали ситуаційний план стадіону. Також було побудоване асфальтове покриття, а з південного боку розміщено трибуну для глядачів на 2000 місць, посвячення якої відбулося 25 квітня 1926 р. (її в листопаді 1928 р. спалили польські шовіністи). Шевченківський здвиг був масовою маніфестацією 12 000 членів «Сокола», Українського Січового Союзу, «Пласту».

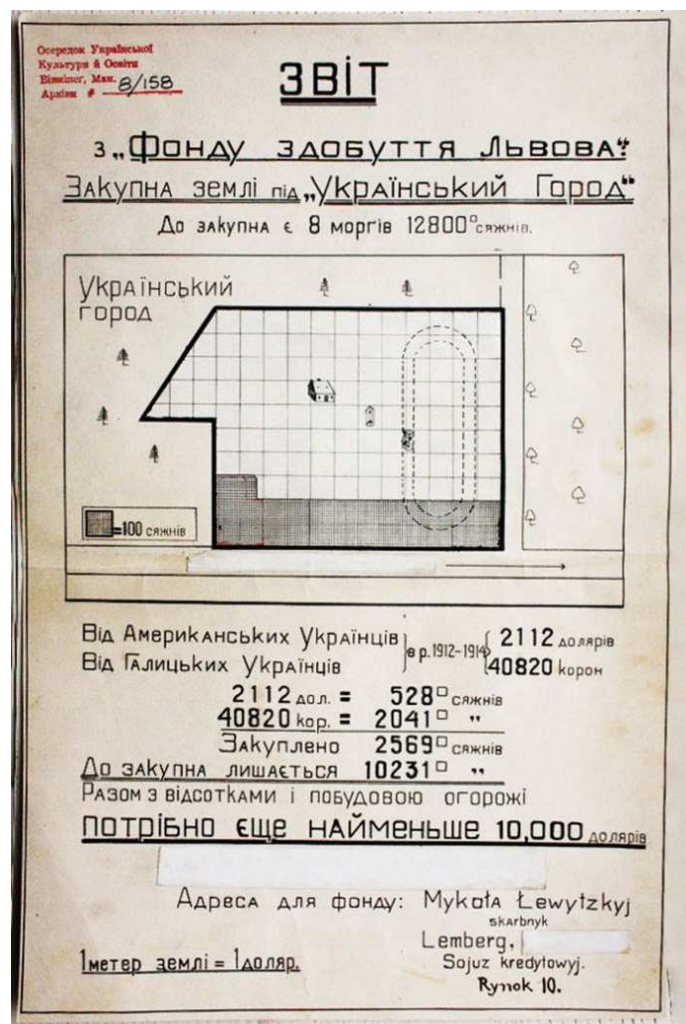

Картка про викуп 1 квадратного метра площі вартістю 5 корон.

У 1925 р. за проєктом Є. Нагірного (затвердженим 26 червня того ж року) на кошти центрального кооперативного банку «Крайовий союз кредитовий» було розібрано асфальтове покриття треку для велосипедистів і зведено нову велику дерев'яну трибуну для глядачів.

Агітаційна картка Союзу Українського сокілства за кордоном (мал. М. Бутовича).

Звіт про закупівлю землі під «Український город» за 1912-1914 рр.

Для викупу площі ще з 1911 р. організовано збір коштів, який перервала Перша світова війна. Після війни цю роботу продовжили. Кошти на викуп квадратних метрів давали українці і з Галичини, а також із Америки, Канади та інших країн. На середину 1920-х рр. «Сокіл-Батько» володів уже 6-ма уділами, а ще на 14 необхідно було зібрати гроші.

За ініціативою Степана Гайдучка було запроваджено «Золоту книгу жертводавців», до якої вписували жертводавців. Серед них є імена митрополита Андрея Шептицького, єпископів Никити Будки, Григорія Лакоти, Йосафата Коциловського, Івана Бучка та багатьох інших.

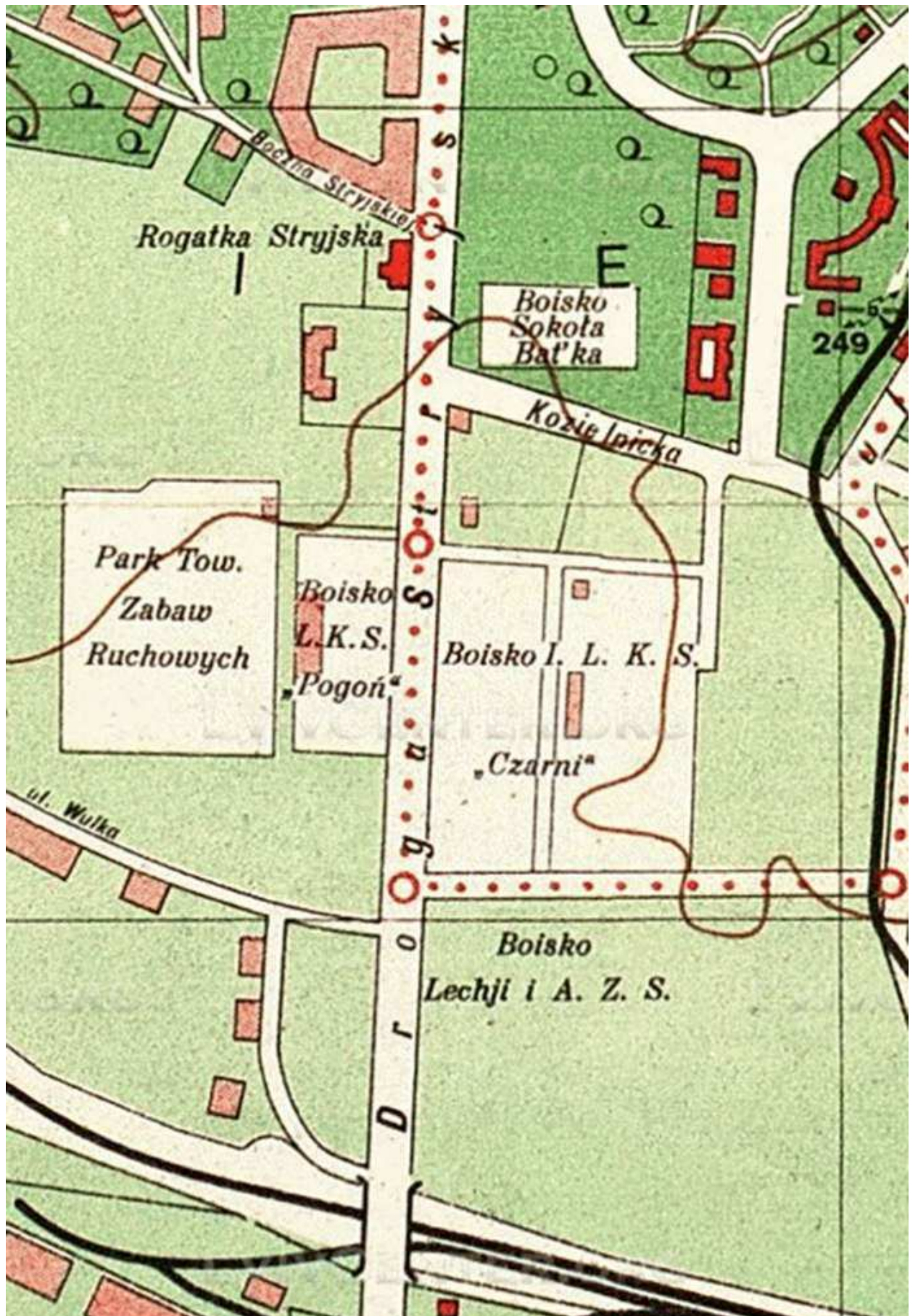
Протягом 1920–1930-х рр. на стадіоні «Сокола-Батька» відбувалися не лише різноманітні спортивні змагання за участю СТ «Україна» (зокрема їх пам'ятні товариські зустрічі з СК «Русь» Ужгород у травні 1927 р.) та інших українських клубів і товариств. У 1933 р. тут відбулося величне свято «Українська молодь – Христові» за участі митрополита Андрея Шептицького. Проводили свої заходи Академічна гімназія, Українське педагогічне товариство, «Луг», «Рідна школа», «Просвіта», українські кооператори та інші організації.

Світлина з товариської зустрічі СТ «Україна» з СК «Русь» Ужгород у травні 1927 р.

Однак 1938 р. польська Влада, побоюючись активності української громади, стала робити спроби ліквідувати стадіон «Сокола-Батька». Табулярним власником ділянки був Краєвий Союз Кредитовий «Центробанк», а фактичним – Руханкове Товариство «Сокіл».

Батько». На цей час розмір «Українського городу» становив 380х200 м, а загальна площа виносила 6,516 га. 24 березня 1939 р. львівський воєвода надіслав товариству «Сокіл-Батько» розпорядження про вилучення території стадіону для військових цілей. За планом Львова 1931 р., аерофотозйомкою 1933 р. та фото зі супутника 2016 р. можна простежити межі колишнього майдану «Сокола-Батька» та зміни.

Стадіон «Сокола-Батька» на плані Львова 1931 р.

Стадіон «Сокола-Батька» на аерофотозйомці 1933 р.

Вид на площу, де знаходився стадіон «Сокола-Батька» (фото зі супутника 2016 р.)

У 2001 р. перед будівлею Державної податкової адміністрації на вул. Стрийській, 35 (за ініціативою політичної партії – СДПУ(о)) було встановлено пам'ятний знак, на якому написано: «У 1911–1939 роках тут був спортивний майдан «Український Город» громадсько-політичного і гімнастично-пожежного товариства «Сокіл-Батько». Однак насправді на цьому місці був стадіон клубу «Чарні» (потім – «Динамо»), а комплекс «Сокола-Батька» розташовувався північніше на 300 м, ближче до центру міста.

У 2004 р., з нагоди 110-річчя першого футбольного матчу, на території Стрийського парку було відкрито ще один пам'ятний знак, на якому написано: «Львів батьківщина українського футболу», «На цьому місці 14 липня 1894 року львівський «Сокіл» перемігши футбольну команду Кракова започаткував літопис українського футболу» і що пам'ятник споруджений «з нагоди 110-річчя першого в футбольного матчу Україні, на місці колишнього стадіону, де він відбувся». Але насправді цей пам'ятник стоїть на місці, де 1894 р. розміщувався павільйон Поппера, а футбольний матч проводили за 300 м на південний захід.

Минулого 2019-го року, 3 квітня, під час Урочистого засідання Львівської міської ради до відзначення 29-ї річниці підняття синьо-жовтого прапора над Львівською міською радою нами було подано пропозицію про меморіалізацію та відновлення спортивного об'єкта на площі колишнього стадіону «Сокола-Батька».

Мова йде передовсім про належне увічнення пам'яті про цей об'єкт, який відіграв важливу роль у житті та національно-визвольній боротьбі української громади Львова і Галичини у 1911–1939 рр., тим більше, що споруджені в 2001 та 2004 рр. два пам'ятні знаки, дотичні до історії цього стадіону, встановлені у зовсім інших місцях, що є неприйнятним і також потребує вирішення.

Тому видається доцільним відновити функціонування на цьому місці комунального спортивного об'єкту під назвою «Сокіл-Батько». Очевидно, мова не йде про спорудження стадіону, а лише комплексу спортивних майданчиків, що не потребує ні капітального будівництва, ні вирубки великої кількості дерев і кущів. Таке рішення буде не лише найкращим варіантом збереження історичної пам'яті про український стадіон, але й вирішить деякі містобудівельні проблеми. На даний момент у цьому районі активно ведеться житлове будівництво по вул. Стрийській, розбудовується комплекс Українського католицького університету, планується забудова кварталу по вул. Чмоли. Однак мешканці цього району не мають спортивних майданчиків з ігрових видів. Спорткомплекс Академії Сухопутних військ закритий для загального користування, а спортивні майданчики Львівської політехніки (у Стрийському парку) та стадіон «Юність» (у Парку культури і відпочинку ім. Б. Хмельницького) досить віддалені і частково також обмежуються у доступі. Тому спорудження майданчиків (на зразок комунального спортивного комплексу на вул. Кастелівка) може вирішити цю проблему.

Жаль, що всієї інформації про майдан «Сокола-Батька» в нас не було на період депутатської каденції 1990–1994 рр. Очевидно, що питання про відновлення такого об'єкту були би вже давно вирішені. Так як було вирішене питання про відновлення військових поховань Українських Січових Стрільців та воїнів УГА на полі № 38 Янівського цвинтаря у м. Львові на підставі підготованого нами рішення, прийнятого сесією міської ради 8 травня 1992 р.

Зараз реалізувати його було би практично неможливо. Певним чином поступово ускладнюється і справа з «Соколом-Батьком»: на даний момент уже приватною власністю є ресторан «Супутник» з північного боку майдану, а також сприватизовані

руїни будівлі зі східної сторони (вул. Козельницька, 1-Б). Хоча можливості відновлення спортивного об'єкту на цьому місці ще не втрачені. Тому в теперішнього складу Львівської міської ради та керівництва міста ще є шанси повернути історичну пам'ять та відновити майдан «Сокола-Батька» у новому форматі, щоб зусилля і жертвовність тисяч українців у минулому столітті не виявилися марними.

Андрій ГРЕЧИЛО

Публікується за виданням: Гречило А. Український майдан «Сокола-Батька» у Львові та втрачена історична пам'ять // Наша спадщина. Науково-популярний журнал. – Львів, 2020. – № 1 (21). – С. 42–45.

<https://photo-lviv.in.ua/ukrains-kyy-maydan-sokola-bat-ka-u-l-vovi-ta-vtrachena-istorychna-pam-iat/>